

Samfundsundergravende kryptopirater skal ikke have uimodsagt taletid – og slet ikke på DR

Unge fristes let af kryptovalutaernes tilsyneladende hurtige, lette vej til rigdom. Men kryptovalutaer undergraver stater mulighed for at varetage fællesskabets interesser. Derfor skal vi oplyse bedre om dem, det gælder også DR

Af Peter Gorm Larsen

I foråret DR sendte en serie i tre afsnit om kryptovaluta. Den portrætterede kryptomilliardæren og udenlandsdanskeren Niklas Nikolajsen. De fulgte ham i hans Bentley, på hans slot, og når han købte vin til 30.000 kroner flasken. DR viste, hvordan han kommer med privatfly til København og shopper for hundredtusinder kroner sølvtoj hos Georg Jensen.

På handelsgymnasiet, hvor jeg arbejder, har jeg vist serien til mine elever. Og de fascineres af rigdommen. DR følger i serien også gymnasieelever og økonomistuderende, der handler med krypto.

Men DR bliver desværre mi-

krofonholder for Niklas Nikolajsen alias bitcoinpiratens promovning af kryptovaluta og firmaet Bitcoin Suisse. For Niklas Nikolajsen har travlt med at vise sin rigdom – og DR lader ham gøre det. Niklas Nikolajsen ved, at det pyramidespil, han spiller, bygger på, at andre skal fascineres og ride med på kryptobølgen. Og det tillader DR, når de viser hans flamboyante køb, der blandt andet tæller en kampvogn og en ø.

Det tænder de unges drømme.

Hvor er de kritiske spørgsmål fra DR? Hvorfor bor Niklas Nikolajsen mon i Schweiz? Hvor meget betaler han i skat? Hvor mange har tabt penge på at handle med ham? Hvorfor kalder han sig for hacker og pirat?

The Economist har afdækket eksempler på smarte iværksættere, der har udbudt en digital mønt. Når tilpas mange er solgt, og værdien er vokset, veksler svindlerne dem om til dollars og lukker.

I udsendelserne medvirker professorer og en repræsentant for Danmarks Nationalbank. Professorerne falder ned i tekniske detaljer. Økonomen fra Nationalbanken mener ikke, at kryptovaluta er penge, men der er jo også grænser for, hvad en embedsmand tør sige. Den opulente pirat stjæler billedet.

Ødelægger fællesskabet

En stats møntenhed er ikke kun et betalingsmiddel, det er også et styringsinstrument, der kan fremme fællesskabets interesser. Det kan være ønsket om stabile priser, fuld beskæftigelse, økonomisk vækst, balance på valutaregnskabet og rimelige sociale forhold.

For at møntenheden kan sikre noget af det, skal den være troværdig, accepteret og dele-

lig. Hvis den er det, kan borgerne anvende mønten til at købe varer og tjenesteydelser samt spare op. Værdien skal være stabil, og derfor opkøber og sælger nationalbanker også deres mønt for at skabe forudsigelighed. Prisen på kryptovaluta reguleres ikke. Derfor kommer der kraftige udsving på flere procent dagligt, som giver store gevinster og tab. Derfor er de ikke egnet til handel, for hverken ejer eller modtager af kryptovaluta ved, hvad de kan købe i morgen.

Danmarks Nationalbank skal sørge for sikre stabile priser, sikre betalinger og stabilitet i det finansielle system. Det gøres ved at føre en fast kronkurs over for euroen. Målet er at holde en lav inflation. Nationalbanken ønsker en lav inflation, fordi høj inflation skaber usikkerhed og ulighed. Derfor overvåger professionelle uvildige økonomer pengeudstedelse, rente og kreditforhold.

I dårlige tider kan en stat vælge at devaluere sin mønt. Så bliver landets varer og tjene-

steydelser billigere i udlandet, hvilket fremmer eksport og beskæftigelse. Det er noget mange lande har benyttet sig af gennem tiderne. Et land kan også revaluere, altså forøge valutakursen, for at lægge en dæmper på inflationen. Efter krige og kriser er det ofte umuligt for stater at betale sin gæld, og derfor vælger de at trykke flere penge. Som blandt andet Piketty har beskrevet, inflationerede stater sig ud af gælden for at komme i gang med genopbygningen ef-

Forbud er ikke løsningen

I DR's serie 'Krypto' følger man Niklas Nikolajsens fascinerende luksusliv, som han har skabt ved handel med kryptovaluta. Men hvor er de kritiske spørgsmål fra DR? spørger gymnasielærer Peter Gorm Larsen i denne kronik. Hvorfor bor Niklas Nikolajsen mon i Schweiz, og hvor meget betaler han i skat? Niklas Nikolajsen har tjent mere end de fleste i at spekulere i bitcoins. Foto: Emil Hougaard

ter Anden Verdenskrig. Staters møntenheder reguleres altså politisk under hensyn til vigtige samfundsøkonomiske mål. Jo større en rolle kryptovaluta får, jo sværere får stater ved at styre samfundsøkonomien.

Når det gælder bitcoin, er der ingen, der ved, hvem der har skabt valutaen. Satoshi Nakamoto beskrev første gang bitcoin i 2008. Men navnet er et pseudonym, og ingen kan finde personen bag. Rygter går på, at vedkommende skal findes i Rusland. En algoritme bestemmer, at der udstedes 21 millioner bitcoins. Men hvorfor lige denne mængde? Hvorfor har man overhovedet skabt bitcoin? Bitcoin er næppe skabt af et folkestyre med en demokratisk forfatning. Hvilke interesser varetager udstederne af de mange kryptovalutaer? Det er svært at sige, men det er nok ikke samfundets. Tænk på fællesskabet? Eller handler det kun om simpel berigelse? Jeg gætter på det sidste.

Ser staten som fjenden

Niklas Nikolajsen giver også udtryk for, at hans drømmesamfund er superliberalistisk. Altså et samfund uden et sikkerhedsnet – hver mand er sin egen lykkesmed. Men hvorfor stiller DR ingen kritiske spørgsmål til ulemperne? Med Nikolajsens vulgære forbrug viser DR kun fordelene – som langt fra er opnåelige for alle.

I højtudviklede velfærdsstater går en stor del af nationalindkomsten til velfærdsopgaver. Men nationale myndigheder har svært ved at følge, hvad der sker på computere rundt om i verden. Og når det er vanskeligt at spore gevinsterne fra bitcoins i Rusland, Kasakhstan, Kina eller Iran, bliver det også svært at beskatte dem, når de handles på tværs af landegrænser. Derfor betyder kryptovaluta, at stater mister indtægter og styringsinstrumenter.

Der er en årsag til, at der betales skat i Danmark. Demokratisk valgte politikere har besluttet, at nogle hensyn skal fremmes. For eksempel sundhed, uddannelse, lighed, beskæftigelse, infrastruktur og klima. Men det glemmer kryptospekulanterne, for de ser stater som fjender. I Niklas Nikolajsens univers må man klare sig selv, hvis man skal have en uddannelse eller bliver syg.

Kryptoentusiasterne har også tillid til det frie marked. Men hvem bestemmer så størrelsen af udbuddet? Kan der produceres flere kryptoer, hvis efterspørgslen er stor? Er prisdannel-

sen fri eller er det manipulation og monopoler? Hvorfor spørger DR ikke ind til det?

Behov for oplysning

Det er også velkendt, at kryptovaluta anvendes af forbrydere og terrorister. Ved hackerangreb skal virksomheder ofte betale i kryptovaluta, fordi det er sværere at spore. Det giver altså en åbenlys mulighed for kriminalitet.

Kryptovaluta er heller ikke et godt sted at opbevare sparepenge, fordi kryptovalutabørser bliver hacket, ejere glemmer koder og harddiske går i stykker. Kryptovalutatransaktioner over grænser er måske billigere og hurtigere end de traditionelle banker, som entusiastene i øvrigt vil afskaffe. Problemet opstår, når kryptovaluta skal omveksles til almindelig mønt. Så skal der nemlig betales gebyrer. Niklas Nikolajsen synes at have travlt med at veksle bitcoins om til mursten, antikviteter, guld og sølvfade. Er det, fordi han frygter, at pyramidespillet vil krakke?

Dertil er kryptovaluta heller ikke klimavenligt. Elon Musk kundgjorde i foråret 2021, at nu kunne man købe en Tesla med bitcoin, men han afskaffede muligheden, da det gik op for ham, hvor meget energi bitcoin faktisk kræver. CO₂-aftrykket svarer til Argentinas! Elon Musk fik da bitcoin til at stige og siden falde.

Men skal kryptovalutaer så forbydes?

Når en virksomhed udbyder aktier, er det for at få kapital til en produktion eller service. Når obligationer udbydes, er det for at låne penge til for eksempel boliger, vindmøller, broer eller sygehuse. Det skaber vækst og beskæftigelse. Investeringer i kryptovaluta kan derimod sammenlignes med et lotteri. Formålet er kun at få en personlig gevinst.

Men forbud er ikke løsningen. Det er også lovligt at investere i guld, porcelæn, malerier og gamle biler. Løsningen er derimod oplysning og undervisningsmaterialer om kryptovaluta. Og det ansvar håber jeg, at DR vil tage på sig. De kan starte med at producere en ny udsendelse om krypto, hvor der stilles kritiske spørgsmål.

information.dk/deltag

Peter Gorm Larsen er gymnasielærer i International Økonomi og Samfundsfag på Thisted Handelsgymnasium

Instagram beriger bøgerens verden

Det er helt forkert at give sociale medier skylden for, at det danske litteraturmarked er forvredet til fordel for de etablerede. Sociale medier har derimod givet nichelitteraturen en chance for at promovere sig gratis

KOMMENTAR

Af Cecilie Alisa Wolters
Instagrammer og forfatter

» **M**it liv som mor, Min kamp om bolden ... Man kunne forestille sig mange intetsigende titler,« skriver den pensionerede lektor og forfatter Ilja Wechselmann, der tilsyneladende ser moderskab, passion, kendisbiografier og anglicismer som roden til al ondt; det er intetsigende og fordummende kaloriefattig mainstreamkultur, der overdøver den dannede marginals udgivelser.

Wechselmanns kronik fra den 8. juni dunster langt væk af chauvinistiske, puritanske overklassekulturelle tanker. Dens egentlige formål er så uklart som glasset på den lokale bodega, men den får en til at tænke, at Wechselmanns hovedærinde er at udtrykke sin egen ømme bitterhed over, at hans bøger hverken bliver anmeldt i aviserne eller på de sociale medier, til dels på grund af manglende engagement fra hans egen side.

Kronikken kommer dog først helt på afveje, da den argumenterer for, at de sociale medier forvrider litteraturmarkedet og tvangsfodrer dårlig litteratur til de hjernedøde masser. Medier som Instagram har ifølge Wechselmann skabt et marked, hvor de farlige, flamboyante, uuddannede, barmblottende bogbloggere siger deres ærlige mening, og de entreprenørsindede ikkeforfattere udstiller sig selv for likes.

Man må give Ilja Wechselmann ret i, at der er en ulighed, og at bogverdenen har ændret sig fra dengang, hvor forlaget havde soloansvar for branding og PR. Og derefter kan man så

diskutere, om det er fairplay, men den diskussion stikker dybere end at hate på kogebooger. Den digitalforskrækkede kronik lyder mere som et fornærmet 'they took our jobs!'-boomer-udbrud, end den lægger op til debat af de egentlige problemer.

En snobbet forestilling

Skal vi snakke om forvriddningen i litteraturen, skal vi adressere den økonomiske kløft mellem de førende forlags og mikroforlagenes PR-budgetter. Der findes netop ikke en scene, hvor nichelitteratur kan promovere sig, ud over gratis på de sociale medier. Vi skal tale om, hvem der bærer dette ansvar.

Vi skal tale om, at aviserne favoriserer mænds navlepilende bøger, som de lader andre mænd anmelde. Vi skal tale om, hvad der bliver stillet frem på boghandlernes spothylde, versus det, som læserne faktisk er på udkig efter. Vi skal tale om en litteraturkultur i forarmelse, der ikke lider under kendisbøger i stabler på kaffebordet eller forfattere, der markedsfører sig selv – litteraturen lider, fordi vi i Danmark klamrer os til den senromantiske snobbete forestilling om 'ægte kunst'.

Danmark er et land, der bugner af forlag. Store, mellemstore, små og mikroforlag, og kulturinstitutionerne tør stadigvæk ikke at satse på de mindre forlag, der udgiver innovative genrer. De uddeler stadigvæk ikke legater til andre end dem, som i forvejen hviler på de gyldne laurbær. Der er en frygt for det frie marked, en angst knyttet til globalisering,

Eliten har en usympatisk uvane med at gøre læseren dummere, end læseren er

en jantelovstynget foragt for dem, som ikke er bange for at gå forrest med rank ryg og blottede hjerter.

Lader læserne vælge selv

For det, som de sociale medier kan, er at åbne, ikke at lukke. Sociale medier har ingen dørmænd, ingen umiddelbar *up front* betaling (selvfølgelig kan man smide penge efter promovering og annoncer, men det er ikke et krav), og derved giver de en stemme til folket. Folket, som er læserne, og folket, som er skrivelserne; folket, som er mennesker. De forbinder os i et fællesskab, hvor kunsten er at være menneske i værket, ud over værket, underlagt værket, på godt og ondt. For der er ondt til stede, sociale medier er ikke et magisk *wonderland*, hvor alt er retfærdigt og smukt. Os, der er på de sociale medier, kæmper med personlige angreb i indbakken og algoritmer.

Det kan hurtigt blive til en ulige popularitetskonkurrence, hvor æstetik trumfer idé. Og dog ... for sandheden er, at de kunstnere, der begår sig absolut bedst på eksempelvis Instagram, er dem, der er til stede. Med autenticitet, humor, sårbarhed.

Så for at opsummere min pointe og pudse glasset, så det er til at se igennem: Sociale medier forvrider ikke litteraturmarkedet eller fordummer folket med kendisbiografier. Problemet ligger i den elitære danske kulturånd, *gatekeeping* og favorisering, som folk som Ilja Wechselmann uheldigvis er med til at dyrke, til trods for at de bliver lige så hårdt ramt af den som os andre.

Eliten har en usympatisk uvane med at gøre læseren dummere, end læseren er. De, der læser bøger, bogbloggerne, de fornemme litteraturanmeldere, helt almindelige privatpersoner, er alle i stand til at tænke selv. De kan selv vælge og se gennem det lige gyldige snask på et splitsekund. I bund og grund vil læseren gerne have noget, som er vedrørende og kvalitetsrigt, og de sociale medier giver dem mulighed for selv at vælge og vrage i stedet for kun at læse ting, andre har valgt for dem.

information.dk/deltag